

Rejent * rok 17 * nr 6(194)
czerwiec 2007 r.

Recenzja

Jacek Napierała, *Europejskie prawo spółek*,

Warszawa 2006, s. 258

Książka podejmuje problematykę europejskiego prawa spółek. Jak wynika z podanych przez Autora informacji zawartych we wprowadzeniu „celem opracowania jest analiza i usystematyzowanie instytucji pierwotnego i wtórnego europejskiego prawa spółek. Przedmiotem analizy są postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości wyznaczające treść swobody przedsiębiorczości (*freedom of establishment*), rozporządzenia regulujące korporacje ponadgraniczne, instytucje dyrektyw europejskiego prawa spółek oraz plany Komisji w sprawie modernizacji prawa spółek i wzmocnienia nadzoru korporacyjnego”.

Opracowanie ma charakter monograficzny, adresowane jest niewątpliwie do czytelnika szukającego solidnych podstaw normatywnych prezentowanej materii.

Praca składa się z sześciu rozdziałów poprzedzonych słowem wstępnym, wykazem skrótów oraz bardzo obszernym wykazem literatury, w znacznej części niemieckiej, co według oceny Autora znajduje uzasadnienie w kształtowaniu rozwiązań polskiego prawa spółek w oparciu o prawo niemieckie. Na końcu pracy znajduje się indeks rzeczowy ułatwiający czytelnikowi odszukanie interesujących go fragmentów.

W rozdziale pierwszym Autor przedstawia źródła pierwotnego i wtórnego prawa europejskiego dotyczącego spółek, przy czym wyjaśnia, że europejskie prawo spółek (prawo spółek Unii Europejskiej) w ujęciu przedmiotowym to zespół norm pierwotnego i wtórnego prawa europejskiego, służących funkcjonowaniu wspólnego rynku poprzez zagwarantowanie spółkom możliwości korzystania ze swobody przedsiębiorczości w rozumieniu art. 43 TWE oraz integrację krajowego prawa spółek w stopniu koniecznym do funkcjonowania wspólnego rynku. Na zakończenie tej części Autor wymienia zamierzenia i inicjatywy Komisji Europejskiej podejmowane w sprawie nowych aktów prawnych europejskiego prawa spółek. W dalszych częściach pracy następuje szczegółowe rozwinięcie problematyki odnoszącej się do zagadnień zaprezentowanych w rozdziale pierwszym.

Rozdział drugi dotyczy swobody przedsiębiorczości (*freedom of establishment*) w rozumieniu art. 43-48 TWE, w kontekście wykonywania jej przez spółki w rozumieniu art. 48 TWE. Słusznie wskazuje Autor, że spółkami według tego przepisu są wszystkie podmioty prowadzące działalność gospodarczą, które nie są osobami fizycznymi, w tym także podmioty nieposiadające osobowości prawnej. Autor definiuje pojęcie „przynależności spółki do Wspólnoty”, wyjaśnia, na czym powinien polegać gospodarczy związek spółki ze Wspólnotą oraz wskazuje, że korzystanie przez spółkę ze swobody przedsiębiorczości może przybrać postać kierowania spółką bądź jej oddziałem. Obszerny fragment rozdziału drugiego odnosi się do kryteriów wyróżniających swobodę przedsiębiorczości, tj. samodzielnego prowadzenia działalności zarobkowej, trwałej obecności w innym państwie Wspólnoty i transgraniczności. Szczególnie ciekawe wydają się rozważania dotyczące zakresu ujmowania swobody przedsiębiorczości i poglądy postulujące objęcie zakresem korzystania ze swobody przedsiębiorczości czynności zmierzających do asymilacji spółki w kraju osiedlenia. W tej części pracy Autor zajmuje się również zagadnieniami dotyczącymi możliwości ograniczania swobody przedsiębiorczości, w tym nadużycia korzystania ze swobody przedsiębiorczości, możliwości wydawania przepisów krajowych w oparciu o art. 46 TWE, a więc ustanawiania specjalnego statusu dla cudzoziemców, oraz ograniczenia swobody przedsiębiorczości w oparciu o ważne potrzeby interesu publicznego. Rozdział drugi zawiera szeroką prezentację orzecznictwa Trybunału Spra-

wiedliwości, który wyznaczył granice swobody przedsiębiorczości w sprawach dotyczących m.in. Sevic Systems, Baars, Segers, Centros, Inspire Art czy Uberseering. Autor wskazuje także środki prawne umożliwiające koordynację systemów prawnych państw Wspólnoty, odwołując się do instytucji prawa prywatnego międzynarodowego. W dalszej kolejności Autor omawia transgraniczne przeniesienia siedziby statutowej spółki, analizując odpowiednio: przenoszenie siedziby z innego państwa Wspólnoty (imigracja spółki), przenoszenie siedziby do innego państwa Wspólnoty (emigracja spółki) oraz transgraniczne przeniesienie siedziby statutowej spółki. W tej części szczególnie interesujące wydają się rozważania dotyczące stosowania prawa państwa siedziby faktycznej spółki. Dalej Autor poddaje analizie projekt czternastej dyrektywy z 22 kwietnia 1997 r. regulujący szczegółową procedurę, która ma umożliwić spółce przeniesienie siedziby do innego państwa z zachowaniem podmiotowości prawnej, ponadto zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi założenia oddziału spółki w innym państwie Wspólnoty oraz porusza problematykę dotyczącą transgranicznej fuzji spółek. Całość rozdziału zamyka zestawienie tez podsumowujących.

Rozdział trzeci koncentruje się w dyrektywach i rozporządzeniach jako instrumentach integracji krajowego prawa spółek. Autor prezentuje i omawia zasady integracji prawa spółek. Istotną częścią rozdziału jest szczegółowe omówienie skutków prawnych wydania aktu prawnego w postaci dyrektywy oraz skutków ewentualnego braku implementacji postanowień dyrektywy przez państwo Wspólnoty, a także celów dyrektyw europejskiego prawa spółek.

Dużo miejsca poświęca też Autor na prezentację problematyki dotyczącej harmonizacji prawa spółek. Poza dyrektywami – w systemie prawa europejskiego – istotną rolę odgrywają rozporządzenia, które są stosowane przez państwa Wspólnoty w sposób bezpośredni, co oznacza, że z chwilą opublikowania w Dzienniku Urzędowym WE stają się częścią krajowych systemów prawnych. Autor omawia rozporządzenie Rady Nr 2137/85 z 25 lipca 1985 r. w sprawie europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych, rozporządzenie Rady Nr 2157/2001 z 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej oraz rozporządzenie Rady Nr 1435/2003 z 22 lipca 2003 r. w sprawie statutu spółdzielni europejskiej. Istotną część rozdziału trzeciego stanowią rozważania do-

tyczące luki prawnej jako metody wyznaczenia reżimu prawnego znajdującego zastosowanie do ponadgranicznych spółek.

W rozdziale czwartym Autor prezentuje podmioty stanowiące europejskie korporacje ponadgraniczne, czyli europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych (EZIG), spółkę europejską (SE) oraz spółdzielnię europejską (SCE). W swoich rozważaniach Autor odwołuje się nie tylko do treści rozporządzeń, ale również do treści ustawy z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. Nr 62, poz. 551 z późn. zm.). W odniesieniu do europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych Autor omawia: utworzenie, zagadnienia dotyczące członkostwa w EZIG, organy oraz zmiany w składzie członków i rozwiązanie EZIG. W przypadku spółki europejskiej Autor prezentuje problematykę dotyczącą jej utworzenia, siedziby, organów oraz problematykę zaangażowania pracowników w SE, natomiast w przypadku spółdzielni europejskiej (SCE) rozważania dotyczą tworzenia oraz organów SCE. Osobną część rozdziału stanowi prezentacja regulacji prawnych dotyczących europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych (EZIG), spółki europejskiej (SE) oraz spółdzielni europejskiej (SCE) z siedzibą w Polsce.

Rozdział piąty stanowi przegląd dyrektyw europejskiego prawa spółek. Na wstępie Autor wskazuje, że treść rozdziału nie zawiera prezentacji tzw. dyrektyw transgranicznych, które zostały omówione w rozdziale o swobodzie przedsiębiorczości. W tej części zatem znajdują się rozważania dotyczące instytucji prawnych uregulowanych w następujących dyrektywach: pierwszej dyrektywie Rady Nr 68/151/EWG z 9 marca 1968 r. dotyczącej ujawniania danych, drugiej dyrektywie Rady Nr 77/91 EWG z 13 grudnia 1976 r. dotyczącej tworzenia spółki akcyjnej oraz utrzymania i zmian jej kapitału, dyrektywie trzeciej Rady Nr 78/855/EWG z 9 października 1978 r. dotyczącej fuzji spółek i dyrektywie szóstej Rady Nr 82/891/EWG z 17 grudnia 1982 r. dotyczącej podziału spółki, dyrektywie dwunastej Nr 89/667/EWG z 21 grudnia 1989 r. dotyczącej jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, dyrektywie trzynastej Nr 2004/25/WE z 21 kwietnia 2004 r. w sprawie ofert przejęcia oraz dyrektywie czwartej Nr 78/660/EWG z 25 lipca 1978 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych różnych typów spółek, dyrektywie siódmej Nr 83/349/EWG z 13 czerwca 1983 r. w sprawie skonsolidowanych spra-

wozdań finansowych, a także dyrektywie ósmej Nr 84/253/EWG z 10 kwietnia 1984 r. dotyczącej zatwierdzania osób odpowiedzialnych za dokonywanie ustawowych kontroli dokumentów rachunkowych. Autor omawia dyrektywy, łącząc je w grupy tematyczne tam, gdzie jest to możliwe.

Pracę zamyka rozdział szósty poświęcony planom zmian europejskiego prawa spółek. W tej części Autor prezentuje zamierzenia Komisji przedstawione w Komunikacie z 21 maja 2003 r. dla Rady i Parlamentu Europejskiego zatytułowanym: „Modernizacja prawa spółek oraz wzmocnienie nadzoru korporacyjnego w Unii Europejskiej – Plan Działania”. Plan ten dotyczy następujących obszarów prawa spółek: wzmocnienia nadzoru korporacyjnego w spółkach publicznych, kapitału zakładowego, grup spółek, mobilności spółek w ramach Wspólnoty oraz nowych podmiotów ponadgranicznych. W dalszej części rozdziału Autor prezentuje sposoby realizacji zmian w poszczególnych obszarach europejskiego prawa spółek.

Zaprezentowana praca jest niezwykle interesującą pozycją na rynku wydawniczym. Zamieszczone w opracowaniu tezy, poparte prezentacją poglądów doktryny i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, stanowią nieocenione źródło wiedzy skierowane zarówno do prawników praktyków, jak i teoretyków, w szczególności tych, których interesuje europejskie prawo spółek.

Marek Leśniak